

IZHODIŠČA ZA RAZPRAVO O KRIZI IN STRATEGIJI

(Hudič leži v detajlih)
Globalnih rešitev ni !

1. Tranzicija nam (še) ni uspela.
 - 1.1 Slovenija se je znašla v silovitem eksistencialnem krču. Nekako modno postaja, da o tem krču nekateri razmišljajo kot o krizi duha, toda naj nam bo ta termin še tako všečen nam pove malo ali nič, če ga ne tematiziramo. Kaj se pravzaprav dogaja, da zgubljam zaupanje v državo in vase, da postajamo nervozni, črnogledi, nestrpni in netolerantni. Zlasti ekonomisti, ki so sebi in nam leta lagali, da zaresne krize ni in je ne bo, zdaj naenkrat vidijo brezizhodnost in rišejo najbolj črne scenarije. Z nekakšnim sladostrastjem nas uvrščajo med najbolj »svinjske« države (PIGS – Portugalska, Italija, Grčija in Španija). Kot da je ekonomija postala aposteriorna veda, sposobna le še komentarjev obstoječega.
 - 1.2 Kar nekaj razlogov je za to črnogledost. Najprej je tu naraven, družbeno zakonit obrat v refleksiji obstoječega. Kadar se izteče ali iztroši velik, navdušujoč, povezovalen projekt, kakršen je bil tudi naš projekt osamosvajanja, in ljudje ugotovijo, da dejstva zaostajajo za pričakovanji, vselej sledi »kriza duha«. Razočaranja so toliko večja, kolikor večja in kolikor bolj napihnjena so bila pričakovanja. In, roko na srce, bedaki in goljufi, ki so govorili, da smo »svetilnik narodov« in da bomo kmalu druga Švica, so ta pričakovanja res napihnili preko vsake mere. Temu je morala slediti resignacija, čas nestrpnosti in preprirov, čas, ko žre revolucija svoje lastne otroke.
 - 1.3 O ekonomskih razsežnostih krize ne bom govoril, tudi o tem ne, da jo je Pahorjeva vlada s tem, ko si ni upala intervenirati v smeri racionalizacije uprave, dvignila na raven krize države in njenih financ, kjer se nam dogaja zdaj. Tudi o tem ne, da Vlada dopušča dogovorno

ekonomijo o delu in plačah v upravi, gospodarske subjekte pa je izpostavila vse ostrejši mednarodni konkurenci. Je brezupno, poleg tega pa sem ta opozorila v zadnjih dveh letih zapisal že desetkrat.

- 1.4 Tisto na kar pa je treba posebej in ponovno opozoriti, pa je dejstvo, da Slovenija v dosedanji tranziciji ni uspela oblikovati in uveljaviti ustreznih nadzornih inštitucij. Tu ne mislim prvenstveno na organe pregona, čeprav vsi vemo, da ne moremo biti zadovoljni z zdajšnjo »samostojnostjo in neodvisnostjo« tožilstva in sodstva. Mislim predvsem na institucije davkarije, organe, ki bi nadzorovali izvor premoženja, pranje denarja in korupcijo, učinkovite organe notranje kontrole v policiji, carini in v ministrstvih. Na organe torej, ki bi prevzeli nadzor, ki ga je nekdanja opravljala, dobro in slabo, korektno in nekorektno, partija. Kajti vsem je jasno, da kapitalizem že zdavnaj ne temelji več zgolj na tržnih zakonitostih, temveč predvsem na političnih, kolikor toliko demokratično postavljenih institucijah javnega nadzora, ki so tudi same nadzorovane. Brez tega nadzora se kapitalizem spremeni v sistem krvavega in brutalnega divjanja profitno naravnane Kapitala, kakršnemu smo priča pri nas.

2. KAPITALIZEM NI MRTEV. SOCIALIZEM NI MRTEV. TRETJA POT JE UTOPIJA.

- 2.1 Tisti, ki trdijo, da je sedanja kriza odplavila kapitalizem kot konkurenčen družbeni sistem, se motijo. Sedanja kriza je samo pokazala, da so tudi inštitucije nadzora v razvitih kapitalističnih državah še vedno prešibke. Moč gospodarskih korporacij, zlasti oboroževalnih in farmacevtskih, pa tudi bančnih oz finančnih, je v zadnjih desetletjih tako narasla, da so se izvile javni kontroli in zdaj svojevoljno odločajo o vojaških napadih na samostojne države, o izidu volitev v teh državah ali o razglašanju pandemij svetovnega obsega. Razvite kapitalistične države bodo na to reagirale s poostreno kontrolo zlasti finančnih (bančnih), pa tudi farmacevtskih in oborožitvenih korporacij. Predvsem bodo zaostriale protimonopolno zakonodajo in pravila gospodarskega povezovanja, združevanja in prevzemanja. Civilna družba

bo formalno dobila več moči, ne da bi bila prizadeta osnovna načela kapitalizma.

- 2.2 Tisti, ki trdijo, da je socializem kot idejni princip mrtev, se motijo. Človek ni samo »homo faber« in čeprav se je delno omejena tržna regulativa izkazala kot najbolj učinkovit princip določanja poštene vrednosti menjalnih razmerij, postaja vse večji, vse pomembnejši tisti del človekovih interesov in delovanja, ki jih ni mogoče regulirati z načeli tržne ekonomije. Tam, kjer je v osnovi človek, ne količina njegovega imetja ali agresivnost njegovega značaja, se bodo vedno dosledneje uveljavljali socialistični principi, tudi če bo zapadne teoretike družbene konsistentnosti te principe sram poimenovati za socialistične.
- 2.3 Tisti, ki trdijo, da obstoji srednja pot, malo kapitalizma in malo socializma, so ideološki bleferji. Kjer obstoji tržna produkcija, namenjena menjavi dobrin (in to velja tudi za nematerialne dobrine, znanje, usluge itd), mora delovati tržna ekonomija; družbe, ki tega ne bodo sprejele, bodo mednarodno nekonkurenčne. Na tej ravni je sociala moteč element.
- 2.4 Toda obstoji tudi druga raven, na kateri se ne dogaja »ekonomija«, temveč »družba«, in tu je uveljavljanje tržnih zakonitosti neučinkovito in krivično do vsakega posameznika.

3. STRATEGIJA

- 3.1 Strategija izhoda iz krize in usmeritev slovenske družbe v stabilen (»trajnosten«) razvoj je, teoretično gledano, relativno enostavna, toda politično težko izpeljiva. V prvi fazi bi morala pomeniti uravnoteženje bilanc. Tega seveda ne bo mogoče doseči, ne da bi država racionalizirala svoje lastno trošenje in zmanjšala obseg uprave na slabih 10% vseh zaposlenih. Tu leži jedro finančne stabilnosti.
- 3.2 V drugi fazi, ki bi se morala začeti takoj, pa mora Vlada ustvariti in aktivirati tiste institucije nadzora, o katerih sem govoril prej. Seveda bo nadzor premoženja in njegovega izvora v končni fazi pomenil tudi prerazporeditev dela tega premoženja, kar bo zahtevalo širši politični konsenz. Toda na drugi strani bo to vrnilo zaupanje ljudi v pravno državo, zmanjšalo občutke eksistenčne ogroženosti in negotovosti

pri ljudeh in s tem raven nestrpnosti in netolerantnosti. Nestrpnost do drugačnih, ki jo danes Slovenci tako bohotno razkazujemo, je manj značajska lastnost in bolj izraz občutka negotovosti in eksistenčne ogroženosti.

- 3.3 Kot pri vsaki strategiji se seveda postavlja vprašanje realnost v obliki najgršega političnega vprašanja: je sedanja vlada sposobna sprejeti in izpeljati tako strategijo? Pa problem ni v sposobnosti posameznikov, temveč v dejstvu, da je ta vlada koalicijska in da večino časa porablja za usklajevanje svojih različnih, pogosto protislovnih videnj problemov in rešitev. Ker se večina članov vlade zaveda, da ji ti notranji konflikti zmanjšujejo rating na naslednjih volitvah, kot celoti in vsaki stranki posebej, je očitno, da te stranke v prvi plan niso postavile izhoda iz krize, delitev plena, ki naj bi ga prinesla zmaga na volitvah. Zato ni hudobno, če ugotovimo, da je ta zmaga nekakšne koalicionirane levice prišla prezgodaj in da objektivno pomeni podaljševanje tranzicijskega obdobja. Vlada, taka kot je, je del te krize in ne subjekt njenega reševanja. Kar pa še zdaleč ne pomeni, da bi bila njena alternativa na zadnjih volitvah, Janševa vlada, objektivno boljša. Nasprotno, njena odločitev ZA protipravno prilaščanje kapitala (tajkunizacija) IN PROTI vsem javnim in civilnim institucijam nadzora je bila še mnogo odločnejša.

Domžale, marec 2010